

ב"ק פד
עניין: עין תחת עין

מהר"ץ חיות

ישמח משה פרשת דברים

שנכתב בתורה הוא מן הדין, דכל התורה הוא מפי "הגבורה" נאמר. וידוע (אריה"ק) דהתורה שבכתב הוא דין, על כן אין ללמוד בלילה. ושבועל פה הוא רחמים, וכמו שביארתי בפרשת אמור על הילקוט (סוף איוב ורמו תתקכ"ז), את מוציא כשבא יסורין על איוב כו' אמר לו הקב"ה כו'. ומזה תבין עין תחת עין (משפטים כא כד) ממון (כתובות ל"ב ע"ב).

והנה פירשתי להפשוטים, עין ר"ל מי שהכה עין, יענש במה שהוא תחת עין, ר"ל במקום עין דהיינו דמי עינו. וידוע שאמרו דורשי רשימות כי תחת עין, הוא כסף. מכל מקום קשה למה לא כתבה התורה בפירוש. ולפי מ"ש אתי שפיר, כי שורת הדין הוא עין ממש, רק בעל פה מיקל מצד הרחמים, על כן לא נכתב בפירוש והבן, ועיין מ"ש בזה פרשת משפטים (ד"ה עין תחת עין).

תניא ר"א אומר עין תחת עין ממש ממש ס"ד לית ליה כבל הנהו תנאי. נ"צ עי' רמב"ם פ"א מהל' חובל הל"ז שכ' אע"פ שדברים אלו נראה מענין חורה שבכתב וכולן מפורשים הן מפי משה רבינו כולן הלכה למעשה צדינו וכוה ראינו דנין צב"ד של יהושע וצב"ד של שמואל הרמתי ע"ש וכ"כ הרמב"ם בהקדמתו לפי' המשנה שזדאי היתה הלכה מסיני דפרי עץ הדר היינו אחרוג ולא ראינו ושמענו מחכס אחד שיכשיר תפוח או פלפלין וכדומה רק צב"ס חקרו למנולא ג"כ אסמכתא צכתוב כמו הדר שדר צאילנו וכדומה ע"ש וכן כאן צודאי היתה הלכה מסיני רק חקרו למנולא סמך צכתוב וכל אחד חקר אחר סמיכה אחרת אשר ישרה צעיניו ומפ"ז מקשה הש"ס ממש ס"ד לית ליה ככל הנהו תנאי והיינו אחרי שלא מצינו שום איש שיסבור כן רק כולם הניחו דעין תחת עין ממון וכן נהוגים בכל צתי דיני ישראל. רק שחוקרים למנולא סמיכה צתורה וצב"כ ראו כן מקוצל מכל צתי דינים בישראל ואיך שייך שר"א יחלוק ע"ז: (מהר"ץ חיות)